

Meer lezen, beter in taal in het mbo

Het belang van vrij(etijds)lezen voor de taalontwikkeling

2 november 2018

Kees Broekhof
m.m.v. Frank Schaafsma

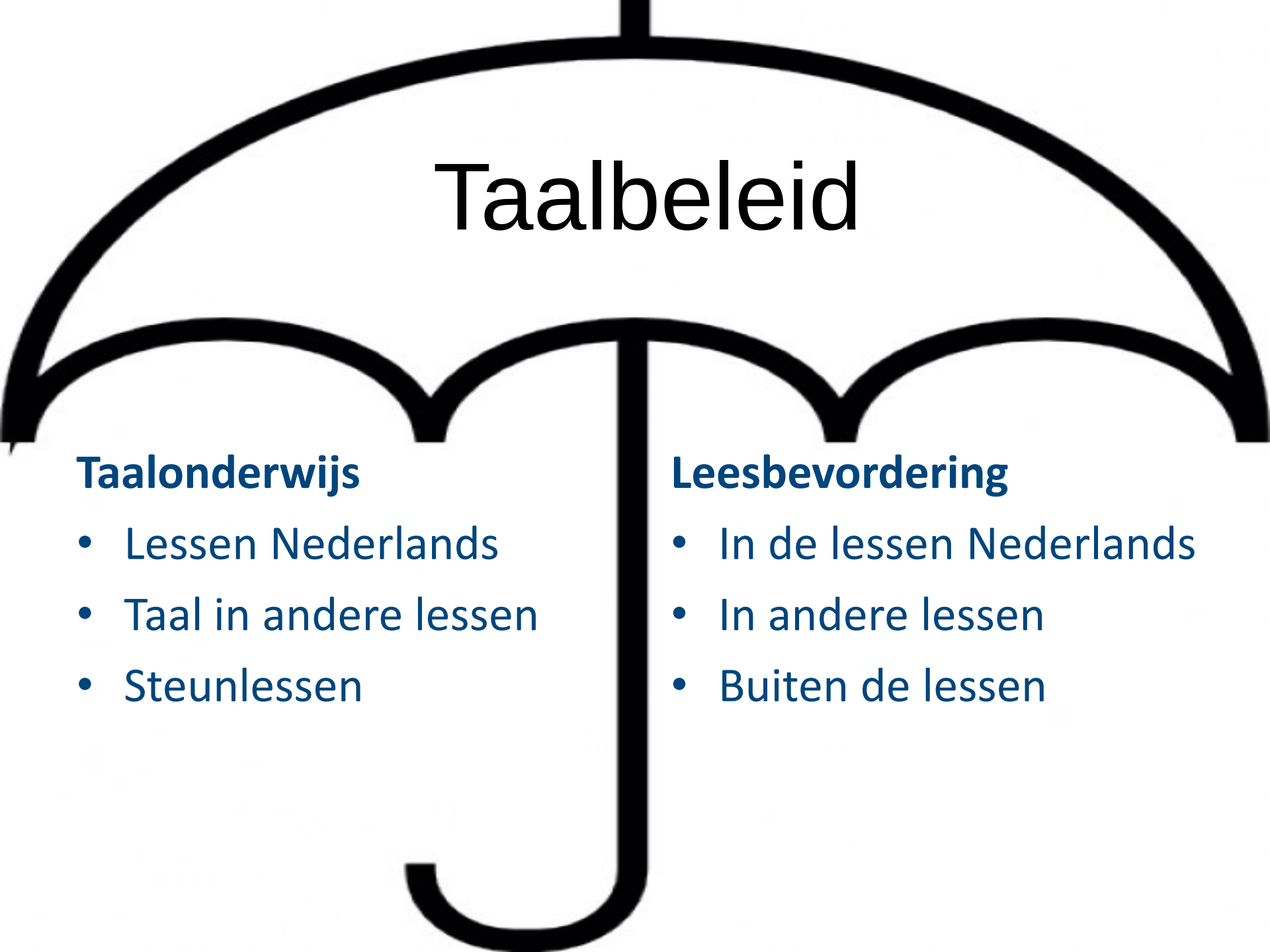

Programma

- Taalvaardigheid MBO-studenten
- Effecten van vrij(etijds)lezen: wat zegt onderzoek?
- Recent onderzoek naar leesgedrag en leesbevordering op het MBO
- Praktijkvoorbeeld: Deltion College Zwolle
- Leesbevordering en laaggeletterdheid

Taalvaardigheid MBO-studenten

- 25% van de mbo-studenten begrijpt de teksten in studieboeken niet' (Fouarge e.a., 2011; Gille e.a., 2010; OECD, 2011; Buisman e.a, 2013)
- instromende mbo-studenten op niveau 1 en 2 ver verwijderd van norm 2F (Broos, 2012).
- 36% van mbo2-leerlingen en 15% van mbo3-leerlingen halen niveau 2F niet (CvTE, 2015).

Taalbeleid

Taalonderwijs

- Lessen Nederlands
- Taal in andere lessen
- Steunlessen

Leesbevordering

- In de lessen Nederlands
- In andere lessen
- Buiten de lessen

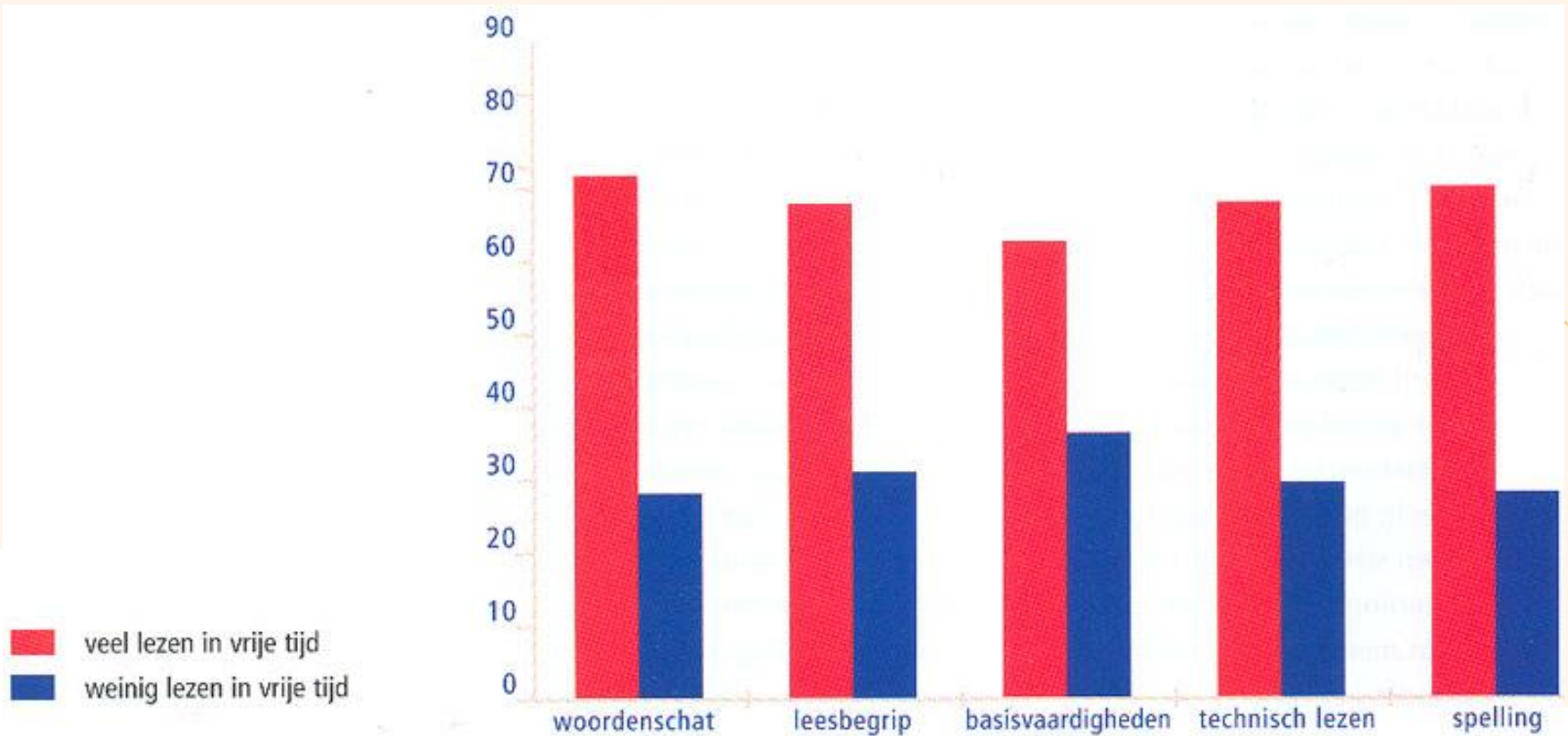
Effecten van lezen op de taalontwikkeling:

1. technisch lezen
2. woordenschat
3. begrijpend lezen

Zo groot zijn de effecten van lezen

(Suzanne Mol en Adriana Bus, 2011)

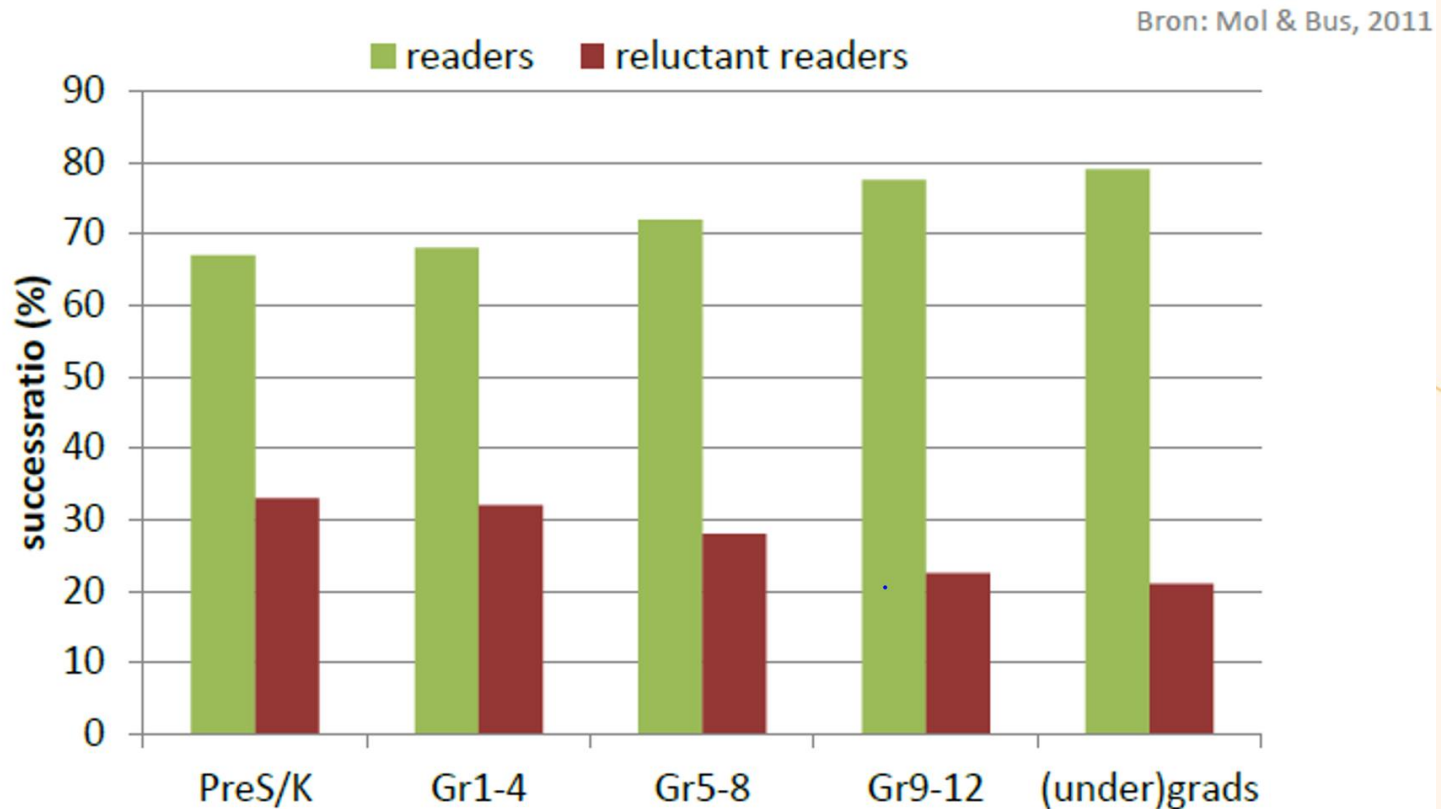
Bron: Mol & Bus.

1. Vrij lezen en technisch lezen

- Van de jongeren die veel lezen in de vrije tijd, scoort ca. 65 procent gemiddeld of hoog op basisvaardigheden voor lezen.
- Van de jongeren die weinig lezen in de vrije tijd is dat ca. 35 procent.

Bron: Mol & Bus, 2011

2. Vrij lezen en woordenschat

Het woordenschat-gat tussen leerlingen die vaak vs. nauwelijks boeken lezen neemt toe met de leeftijd.

Aantal minuten vrij lezen per dag	Aantal gelezen woorden per jaar
65,0	4.358.000
21,1	1.823.000
14,2	1.146.000
9,6	622.000
6,5	432.000
4,6	282.000
3,2	200.000
1,3	106.000
0,7	21.000
0,1	8.000
0,0	0

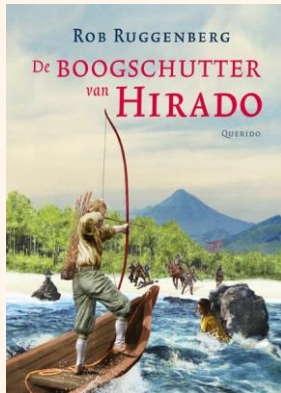
Bron: Cunningham & Stanovich (2001), 'What reading does for the mind', Journal of Direct Instruction, 1/2, 137-149.

Opbrengst voor woordenschat

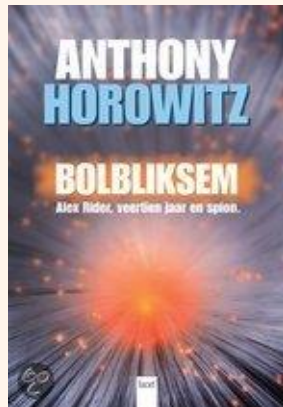
- Leerlingen die 1 miljoen woorden per jaar lezen, kunnen per jaar hun woordenschat uitbreiden met ca. 1000 woorden. Dit komt overeen met ongeveer een kwartier per dag.
- Voorwaarden: teksten op niveau, leesvaardigheid in orde

Bronnen: Nagy, W., R. Anderson & P. Herman (1987), 'Learning word meanings from context during normal reading'. American Educational Research Journal, 24, 237-270; Anderson, R., P. Wilson & L. Fielding (1988), 'Growth in reading and how children spend their time outside of school.' Reading Research Quarterly, 23, 285-303.

Hoe werkt dat?

- ‘Wat is dat, een *samoerai*?’ ... ‘Een Japanse ridder, een halve edelman.’

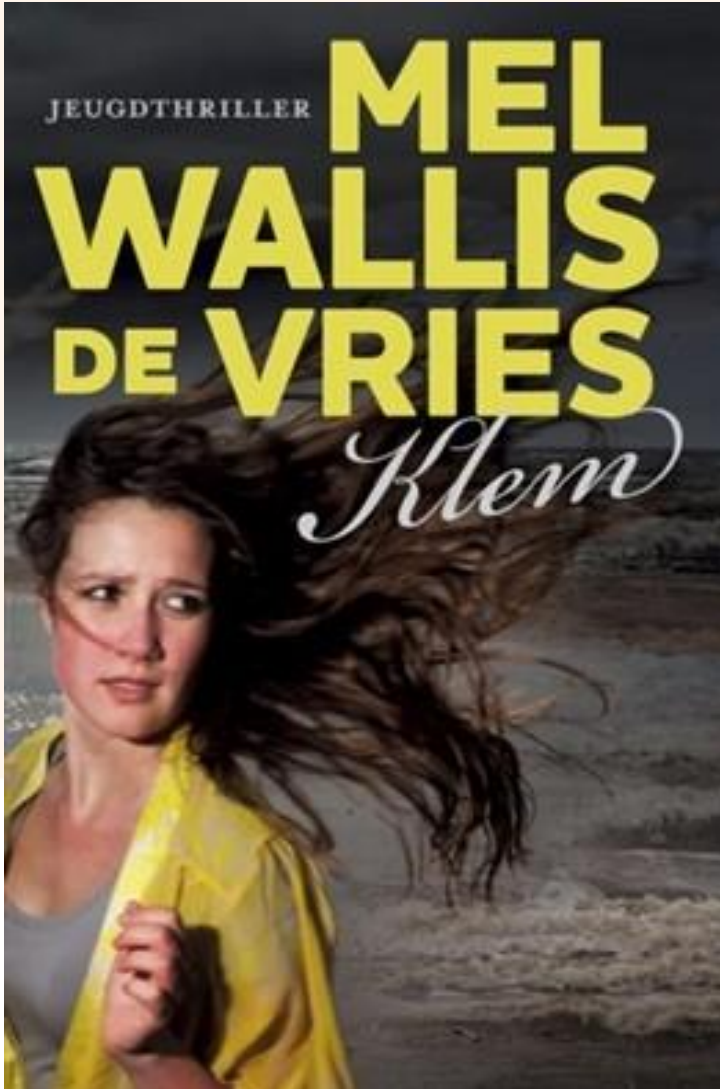

- *Patriot*? Dat betekende iemand die van zijn vaderland hield.

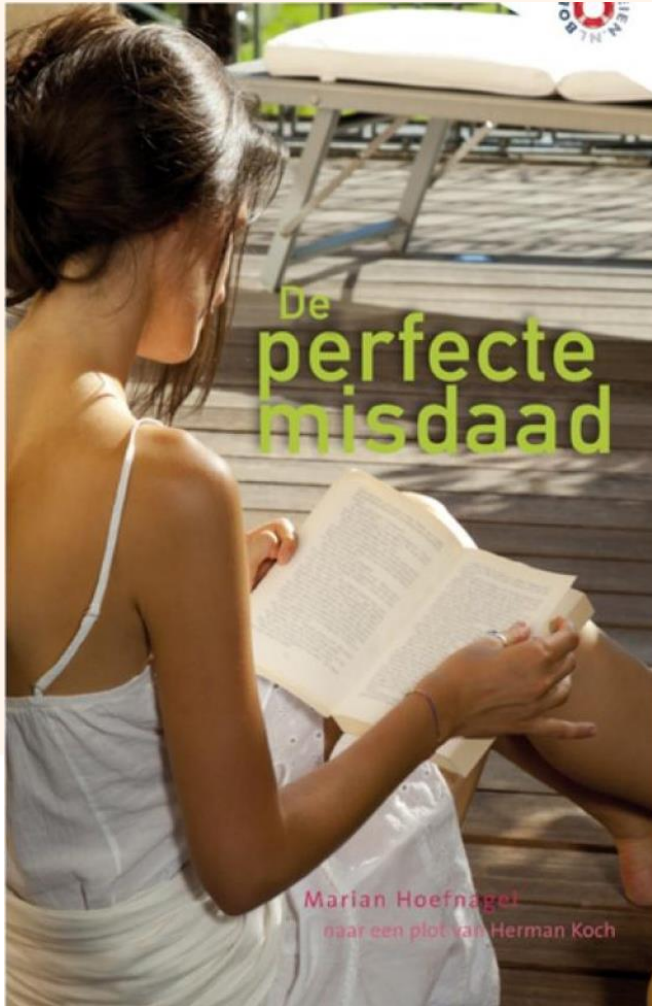
- ‘*Sadisme*’, zei Diana, ‘het beleven van plezier aan andermans pijn.’

Schooltaalwoorden in context

- Ik probeer me te *oriënteren*: achter me ligt De Vliehorst, links de Waddenzee.
- “Het zal maar een paar minuten van jullie tijd *in beslag nemen*.”
- Mijn lichaam lijkt vandaag zijn eigen gang te gaan. Waarom kan ik het niet *onder controle houden*?

Boeken Boeien: serie voor zwakke lezers

- ‘Voor een kleine *bijdrage* van 3 euro per week redt u de Aziatische tijger.’ Drie euro per week, dat is een bedrag van 156 euro per jaar, had Abel bedacht. Dat is geen kleine *bijdrage* meer, dat is een *aanzienlijk* bedrag.
- ‘Ik ben een *onafhankelijke* vrouw, ik doe wat ik wil.’
- ‘Dat is goed’ *stemt* hij toe.

3. Vrij lezen en begrijpend lezen

Wat weegt het zwaarst bij begrijpend lezen?

- Technisch lezen
- Woordenschat
- Verbanden leggen>

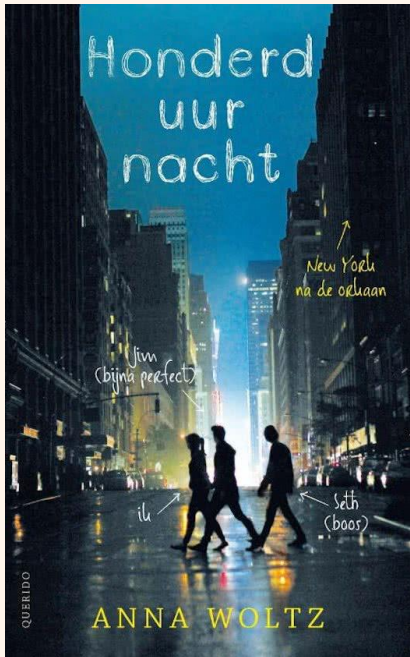
Verbanden binnen en buiten de tekst

“Bij succesvol begrijpen van een tekst heeft de lezer na afloop van het lezen een plaatje van de tekst in zijn of haar hoofd waarin de **tekstdelen** en **relevante achtergrondkennis** zijn verbonden door betekenisvolle relaties.”

Prof. Dr. Paul van den Broek
Universiteit Leiden

Verbanden binnen de tekst

Binnen de tekst

- Ik durf de metalen stang voor me niet eens aan te raken. (p.24)
- Ik trek mijn mouw over mijn vinger en bel gewoon aan. (p. 28)
- Wie heeft hier nou smetvrees? (p.185)

Verbanden buiten de tekst

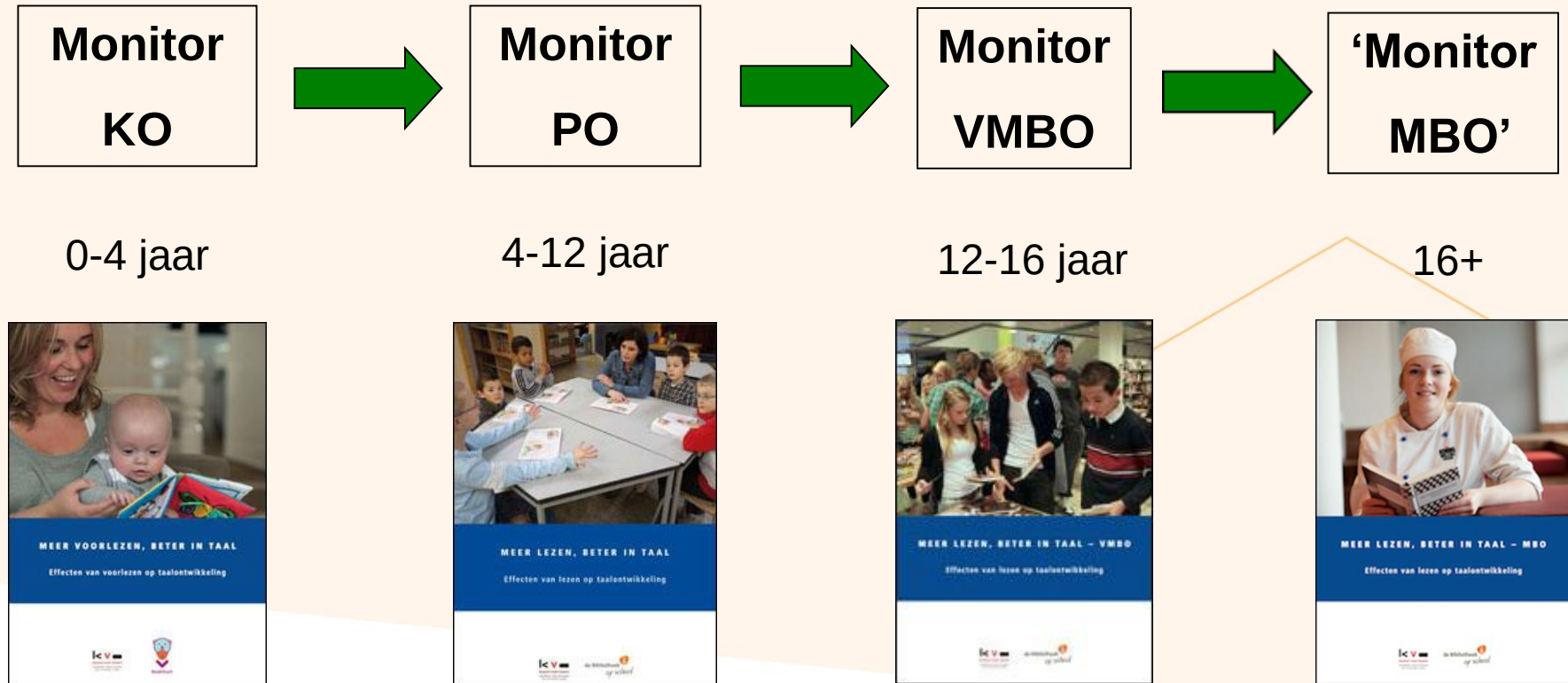
- Hij ziet eruit als een wassenbeeld bij Tussauds.
- ‘Ik lijk het monster van Loch Ness wel.’ ‘Of Frankenstein’, vulde Tanja aan.
- Het kan me geen klap schelen dat hij eruit ziet als de zoon van Brad Pitt.

Stand van zaken leesbevordering in het MBO

onderzoek Sardes 2017-2018 i.o.v. Kunst van Lezen

- Vier ROC's:
 - ROC Midden-Nederland
 - Deltion College
 - Koning Willem I College
 - ROC Aventus (drie locaties)
- Respondenten:
 - 557 studenten
 - 47 docenten

De huidige monitors

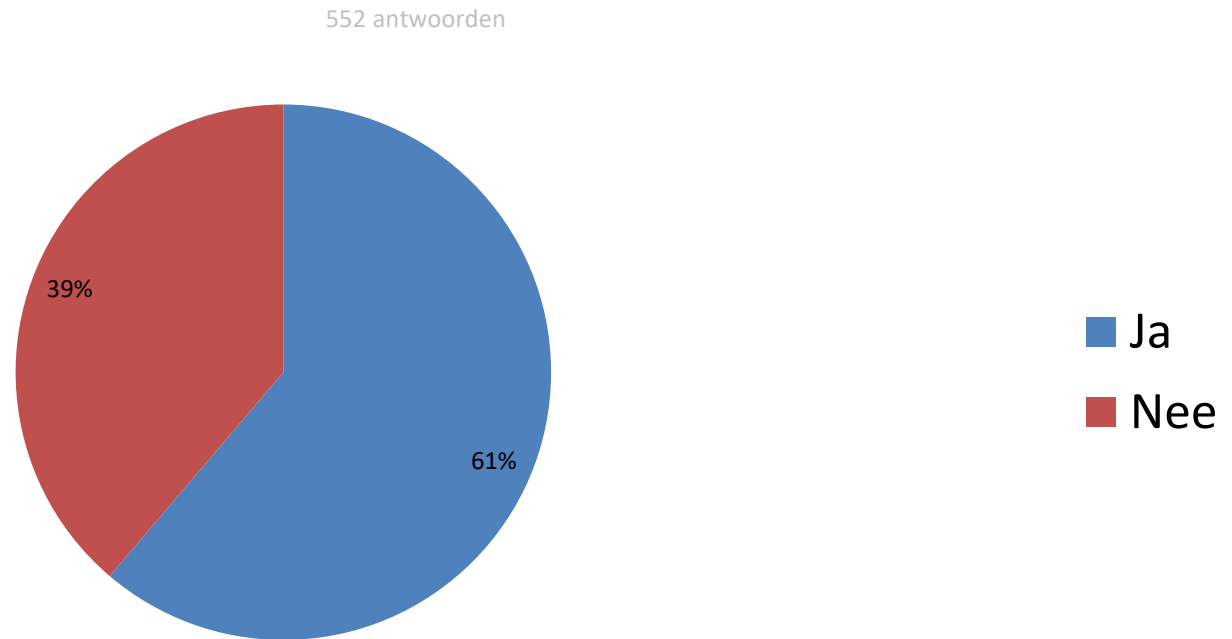

ontwikkeld in opdracht van Kunst van Lezen

Leesplezier studenten MBO (n=557)

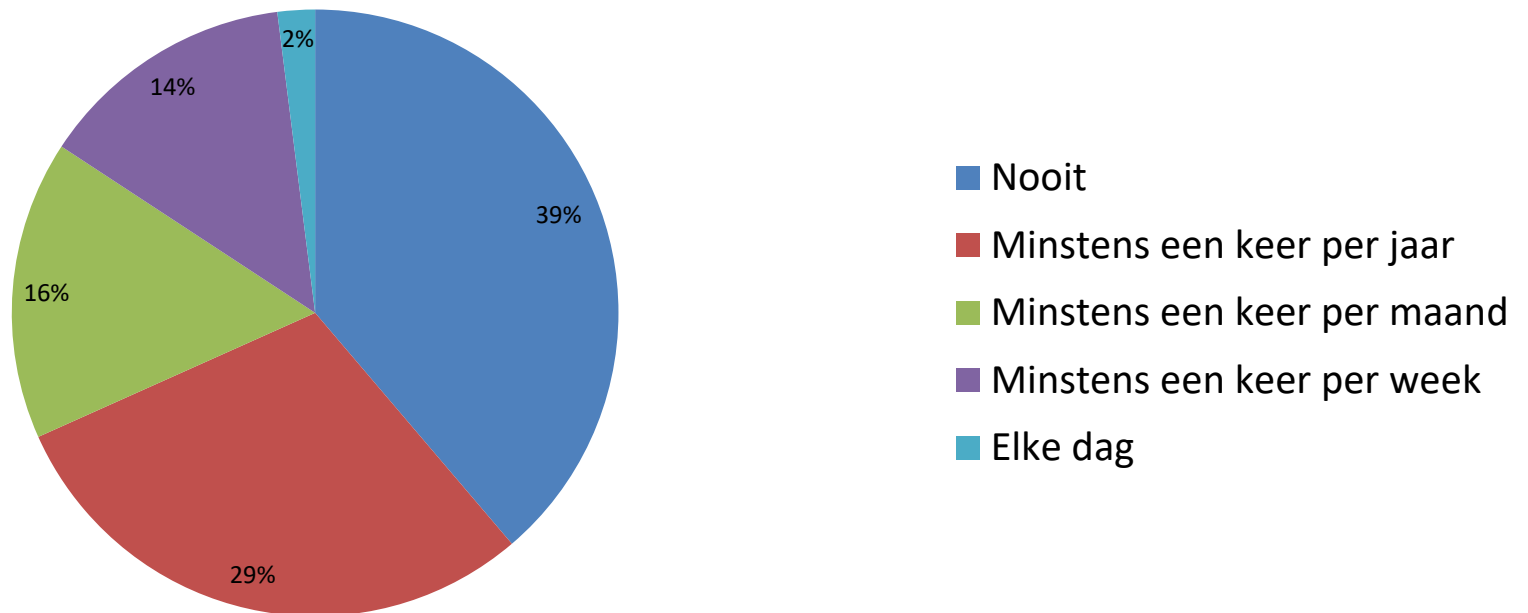
onderzoek Sardes 2017-2018 i.o.v. Kunst van Lezen

Vind je het belangrijk om te lezen?

Hoe vaak lees je in je vrije tijd voor je plezier een boek?

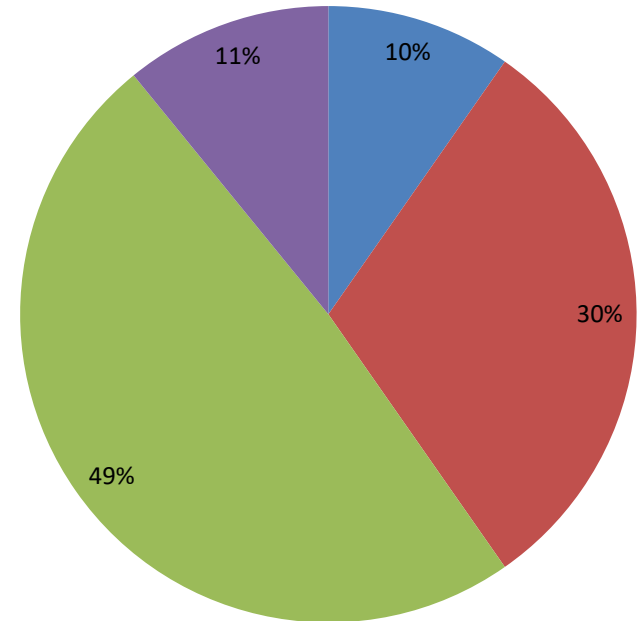
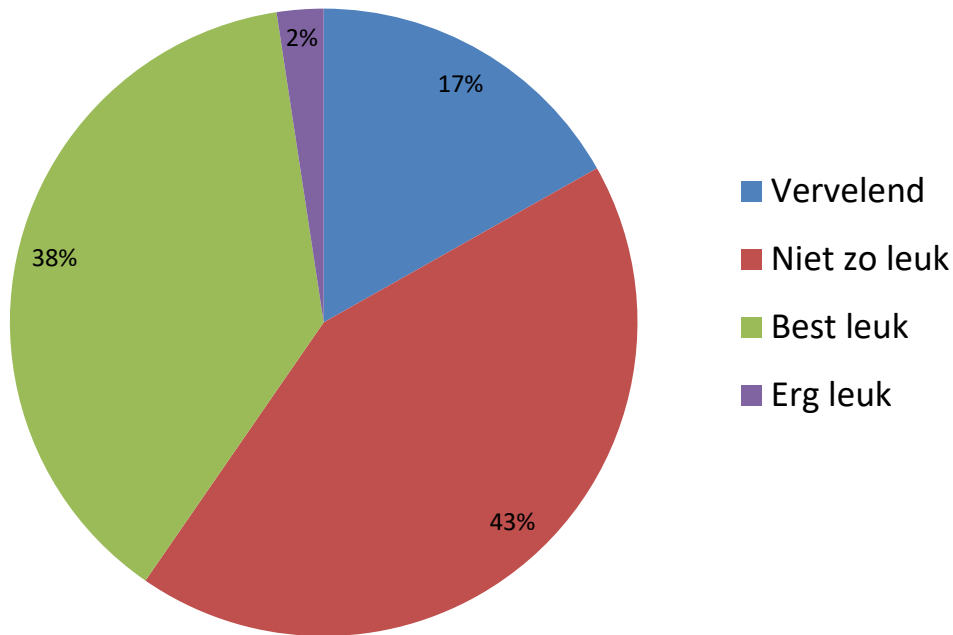
552 antwoorden

Hoe vind je het om een boek te lezen
(geen studieboeken)?

mannen:
meerderheid negatief

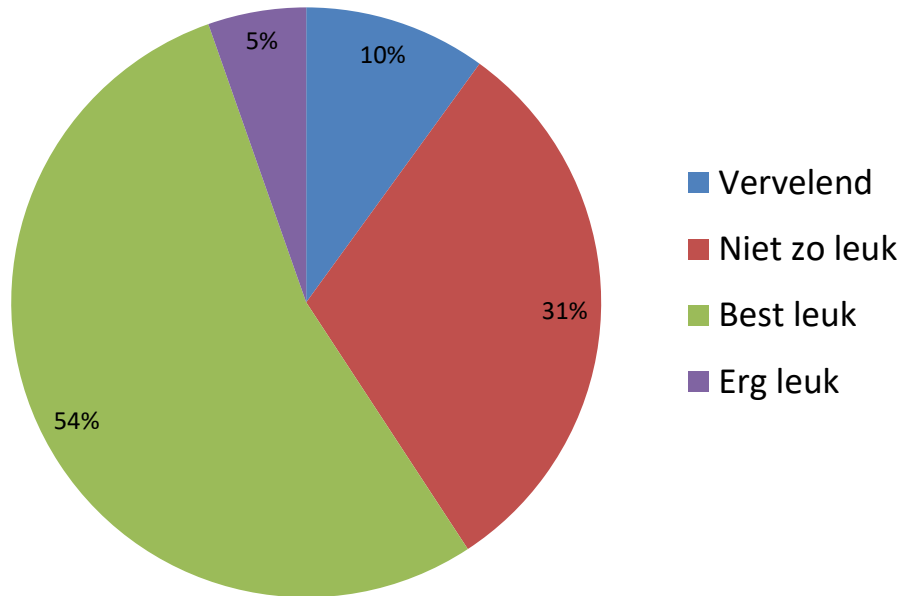
vrouwen:
meerderheid positief

Naar studierichting

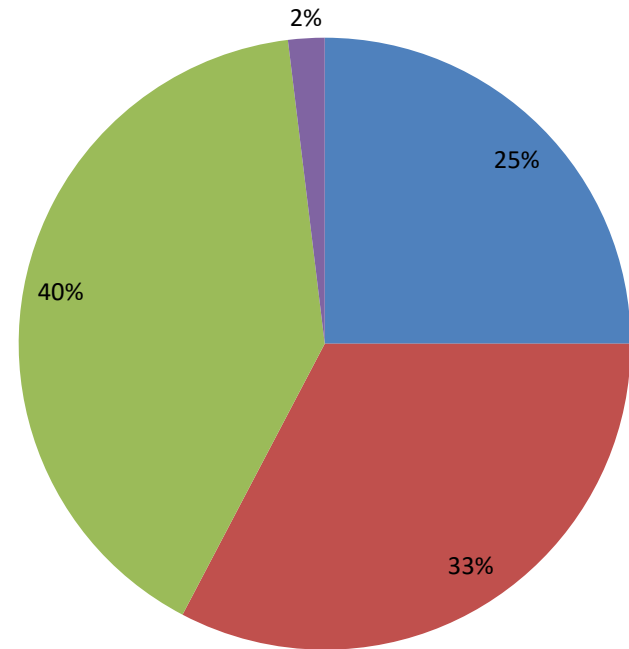
Recht/administratie (bijv. marketing, secretarieel, HRM)

Meest positieve studierichting

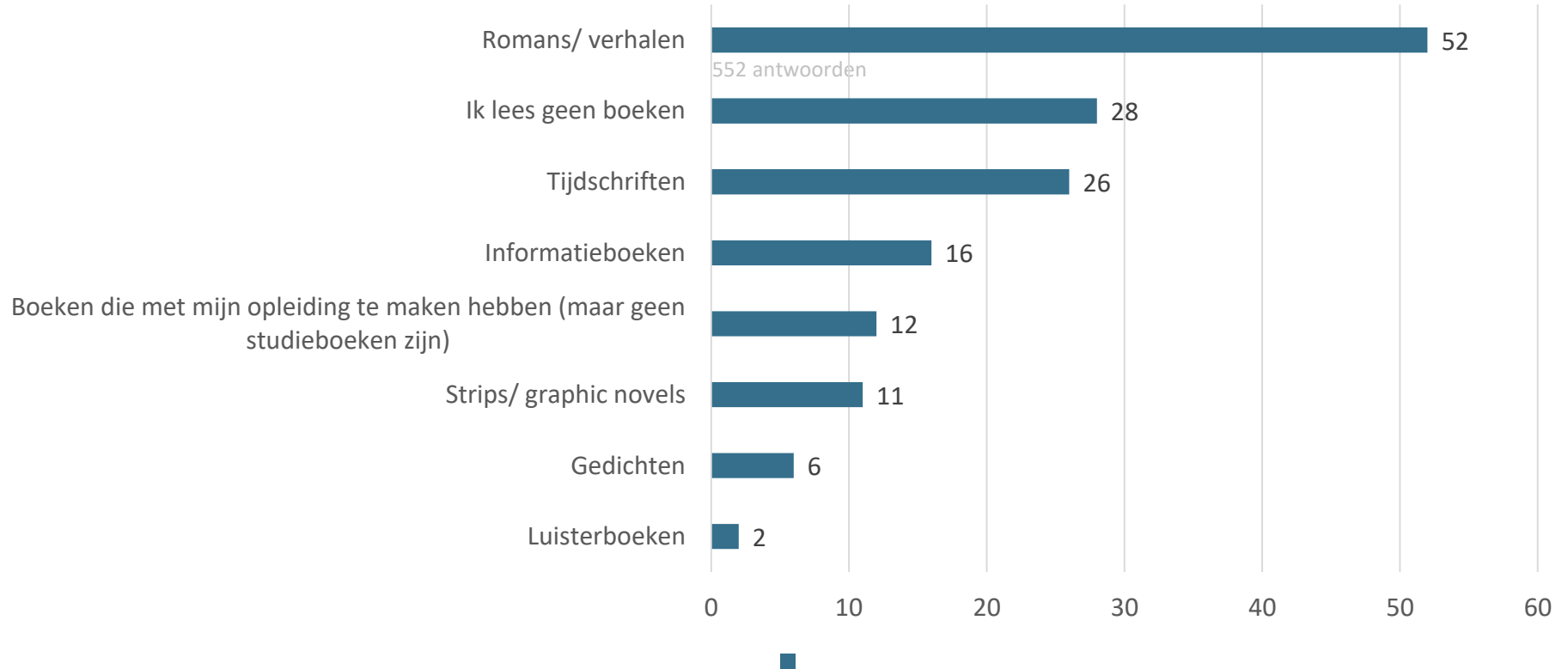

Horeca/toerisme/dienstverlening (bijv. bakkerij, recreatie, leisure)

Meest negatieve studierichting

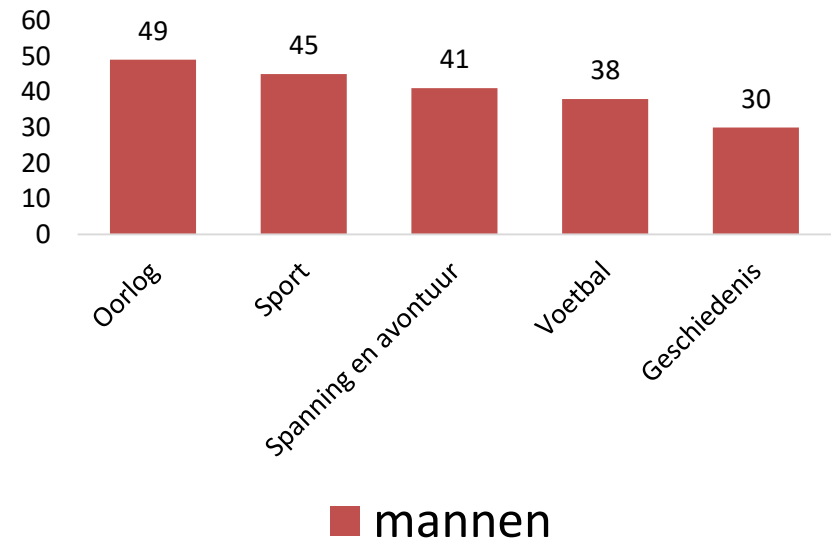
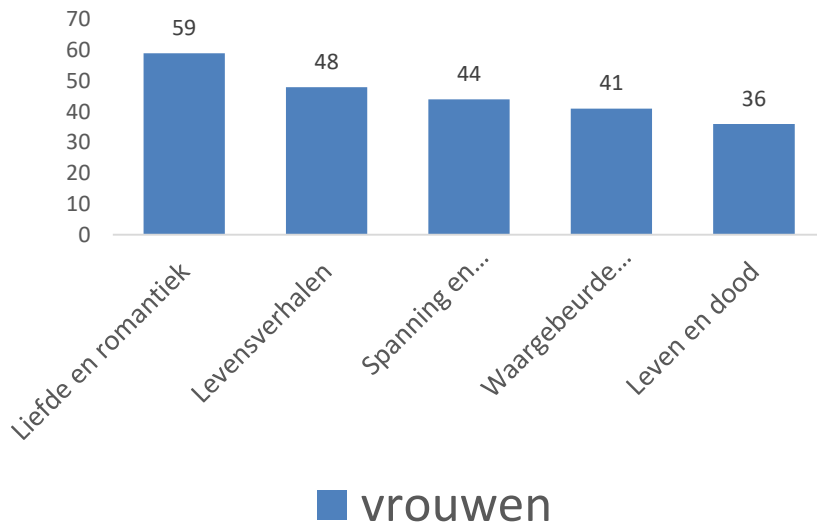

Welk soort boeken lees je?

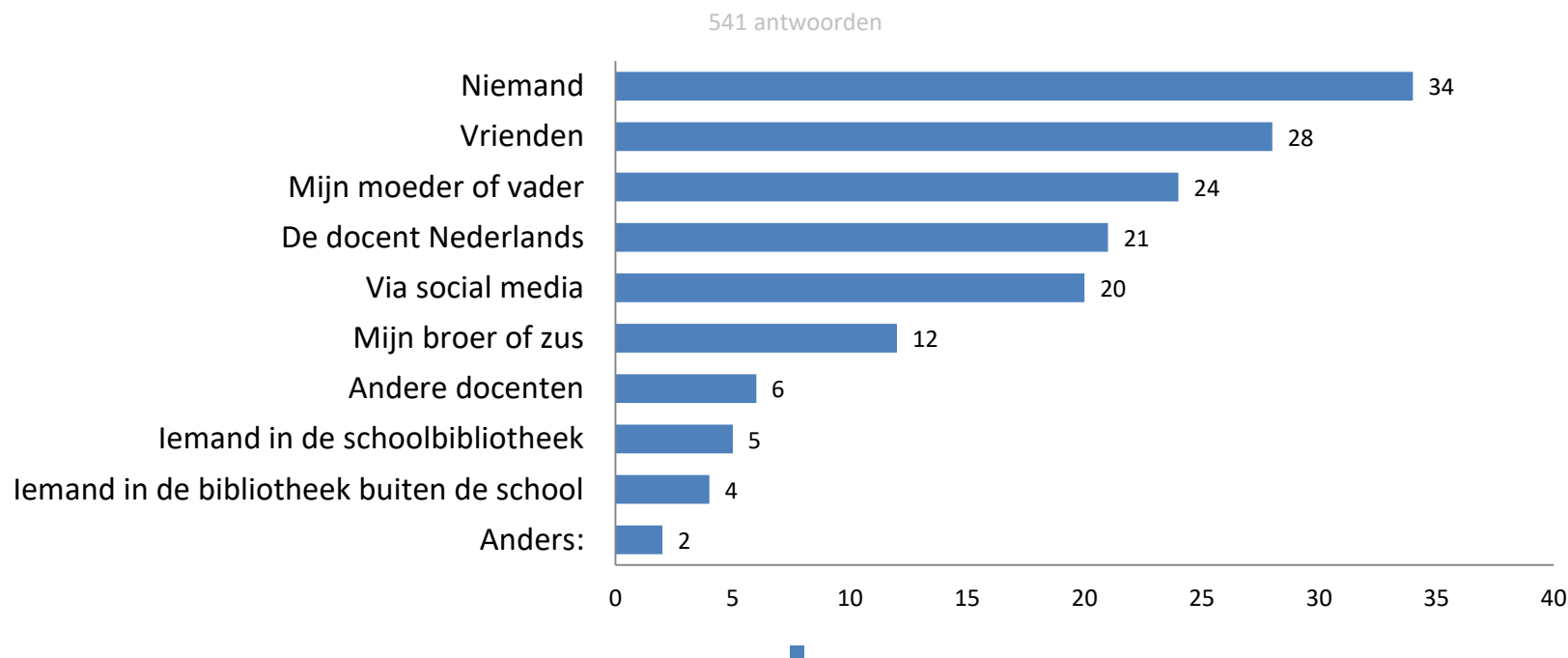

Welke onderwerpen vind je interessant om over te lezen?

Top 5 vrouwen en mannen

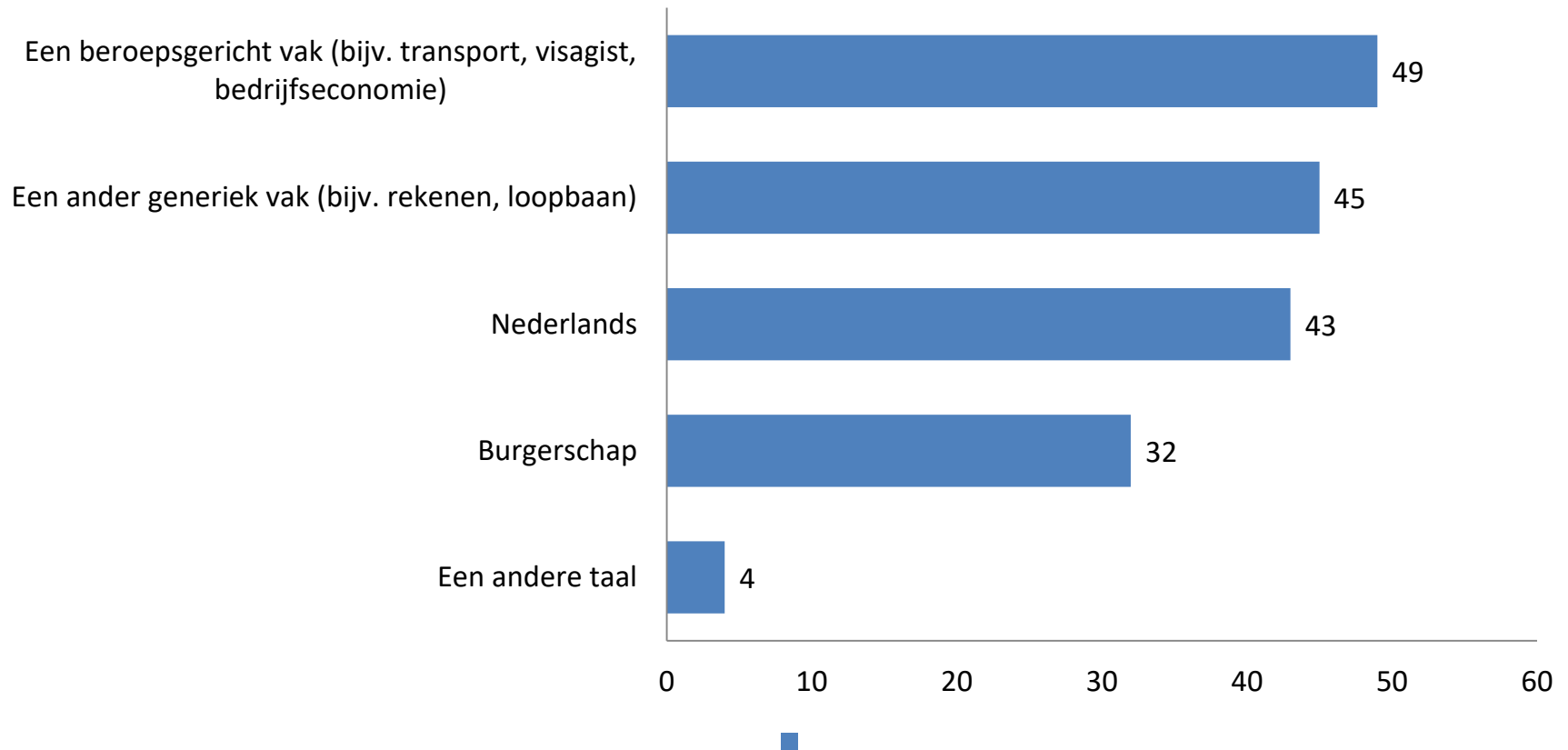
Van wie krijg jij tips voor leuke boeken?

Docenten

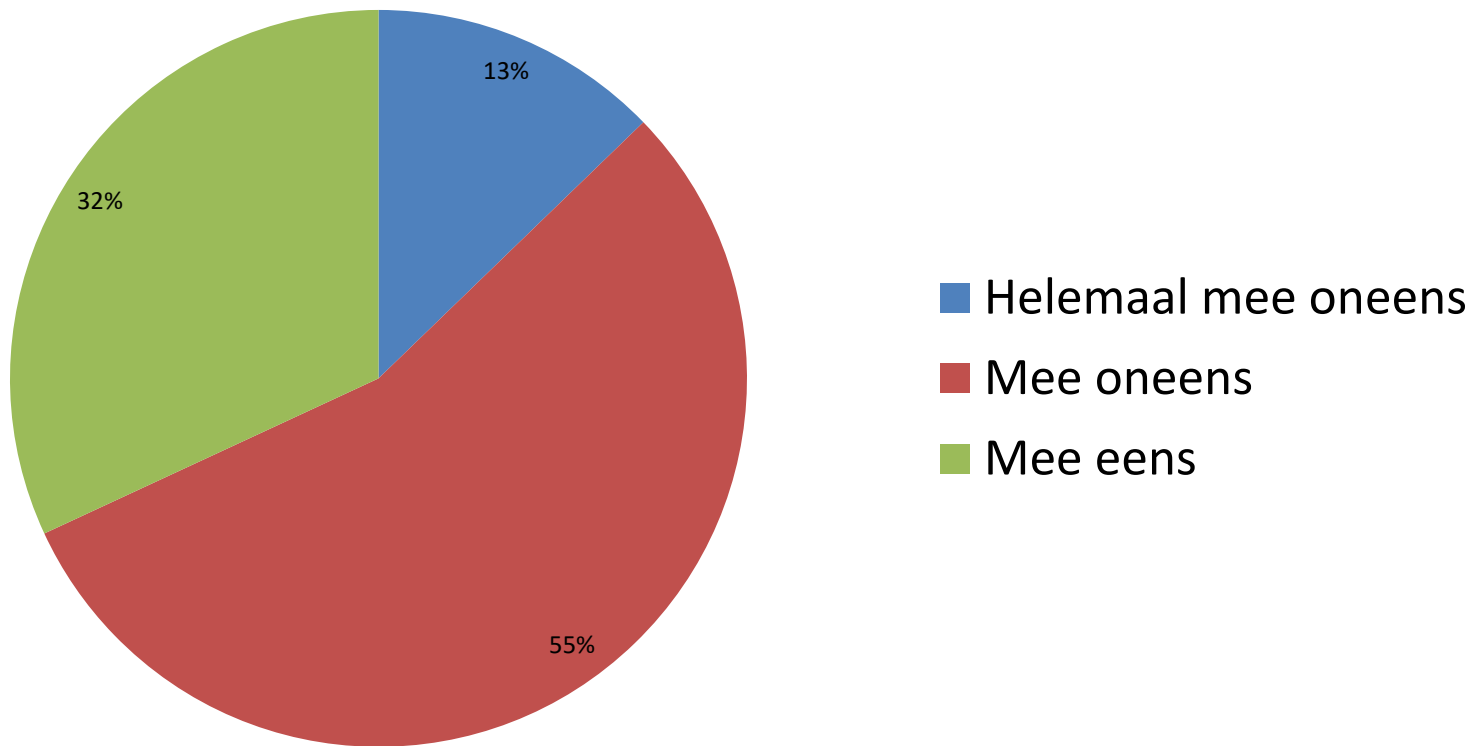
47 respondenten

Welke vak of welke vakken geeft u?

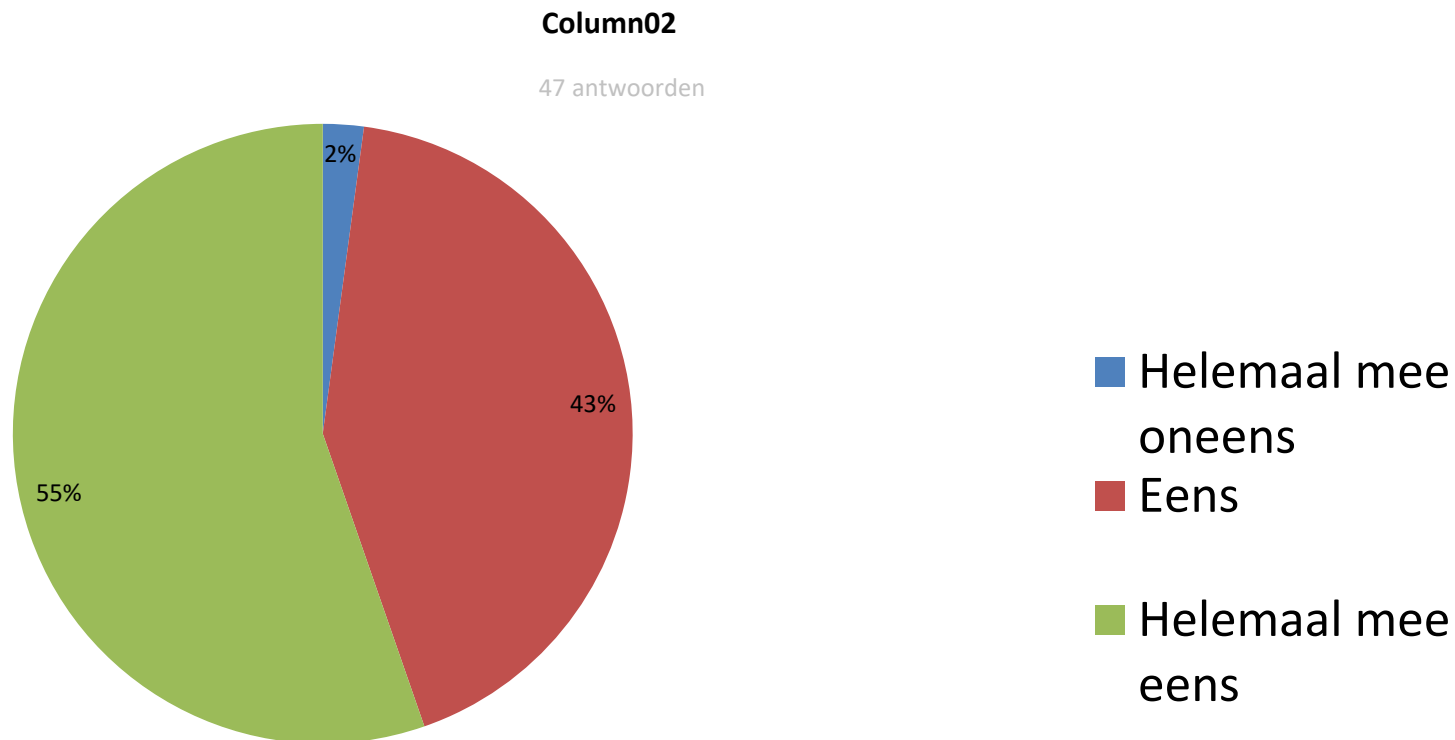

Het leesvaardigheidsniveau van mijn studenten is gemiddeld voldoende

47 antwoorden

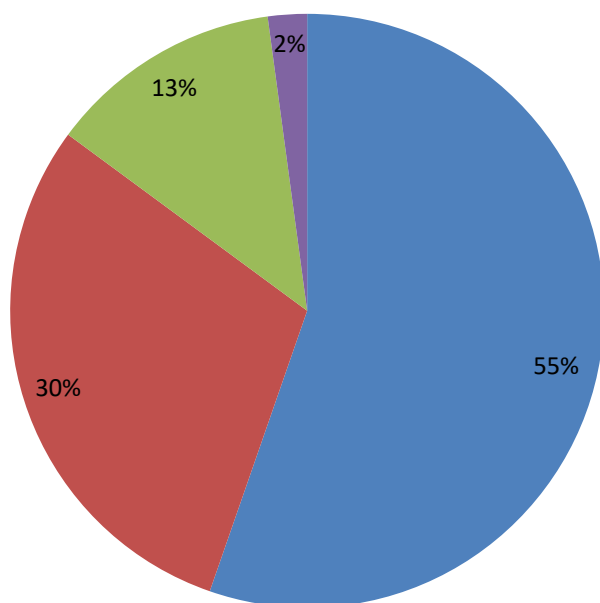
Ik vind het belangrijk dat mijn studenten boeken lezen, anders dan studieboeken

Hoe vaak leest u studenten voor uit een boek (niet de methode)?

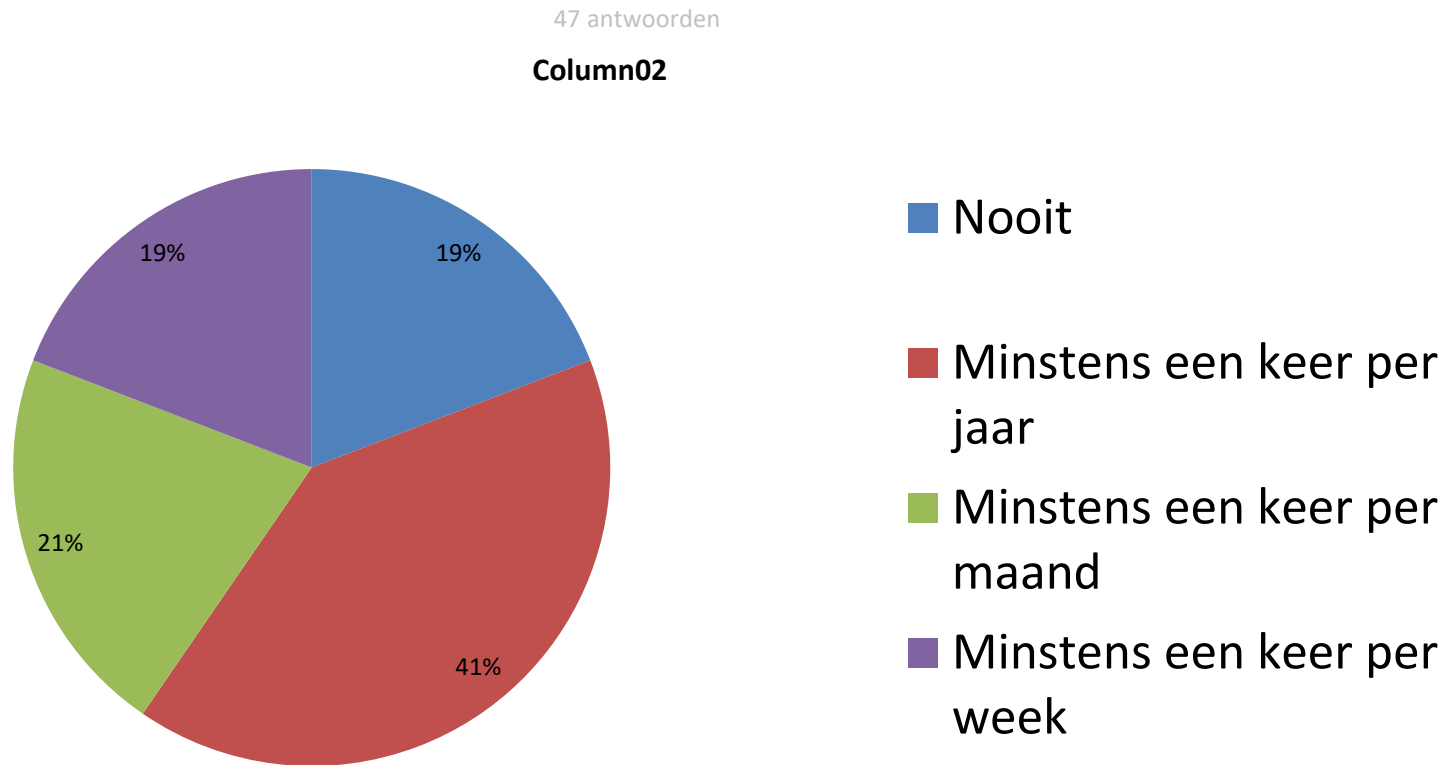
47 antwoorden

Column02

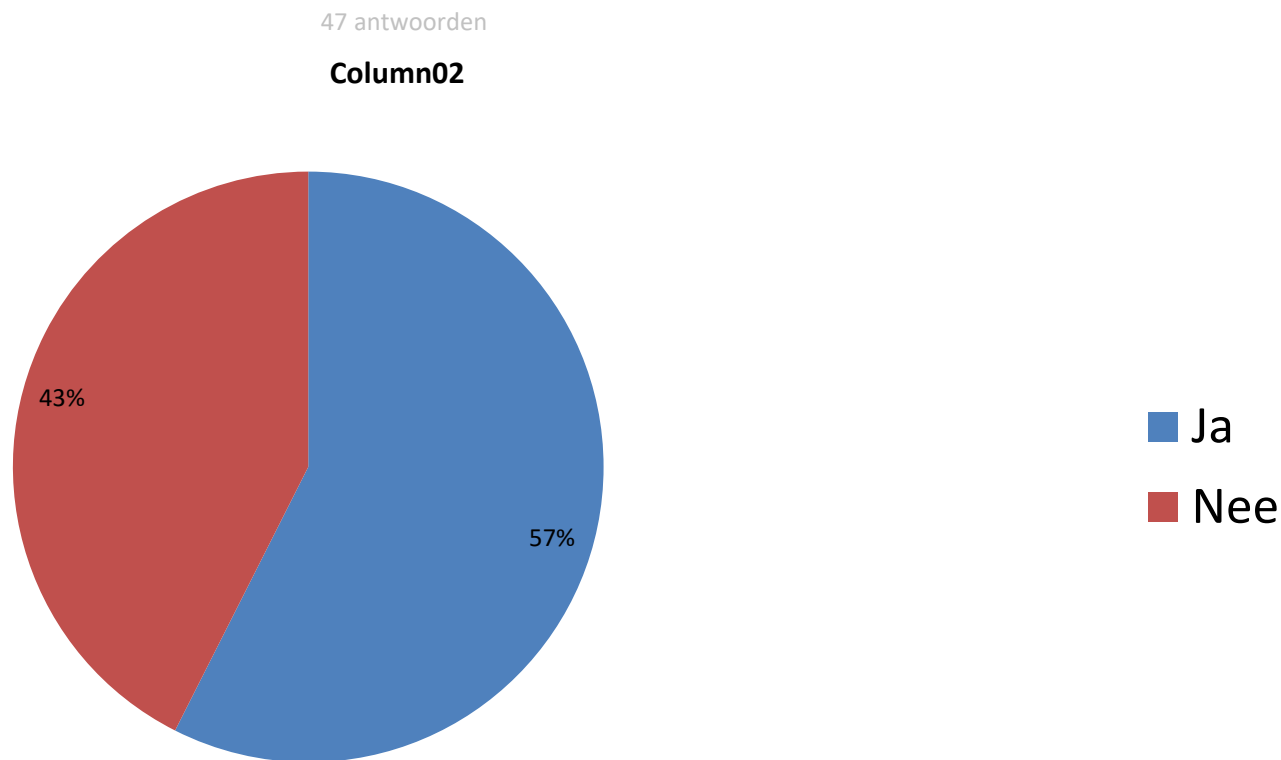

- Nooit
- Minstens een keer per jaar
- Minstens een keer per maand
- Minstens een keer per week

Hoe vaak geeft u studenten tips voor boeken, bijvoorbeeld romans?

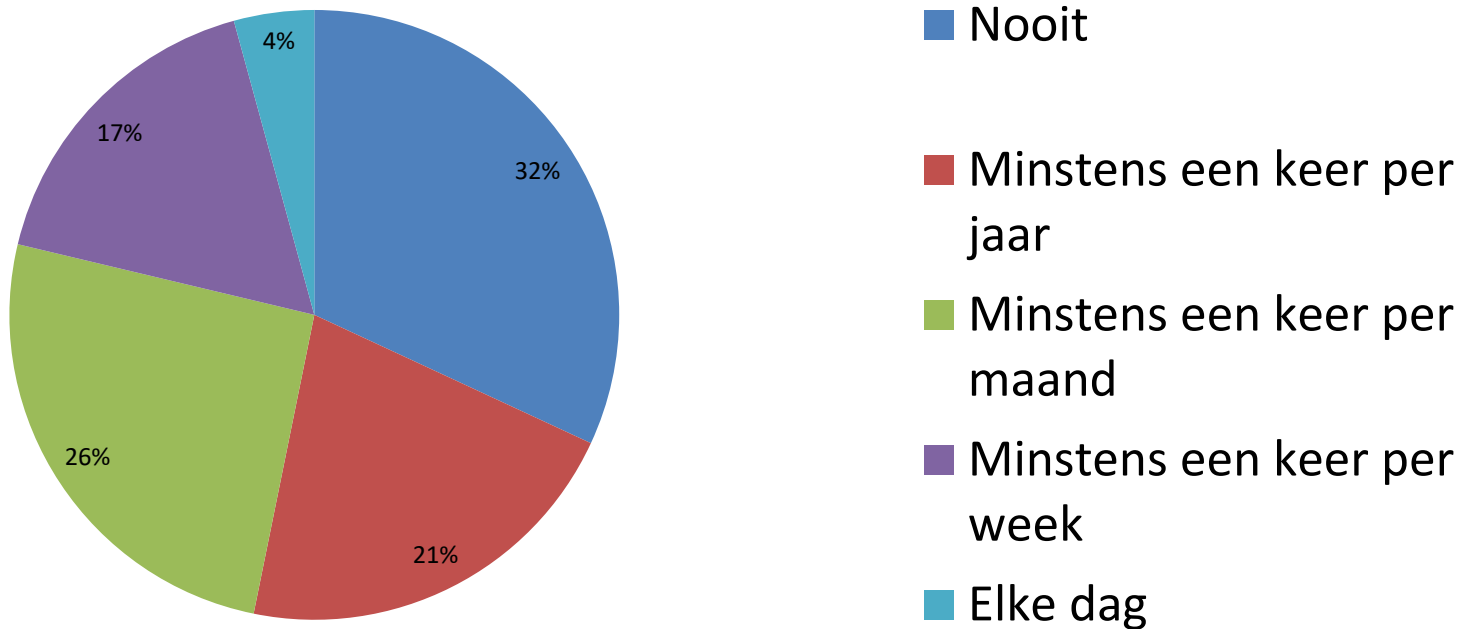

Staat vrij lezen bij u op het lesprogramma?

Hoe vaak voert u activiteiten uit gericht op het stimuleren van leesplezier?

47 antwoorden

Globaal beeld

- Studenten zeggen lezen belangrijk te vinden, maar doen er niet veel aan en hebben er weinig plezier in.
- Docenten zeggen lezen belangrijk te vinden, maar doen er niet veel aan om leesplezier te stimuleren.

Hoe maken we lezers van de leerlingen? Een praktijkvoorbeeld

Vrij Lezen

in de mbo-praktijk

Frank Schaafsma
November 2017

deltion
college

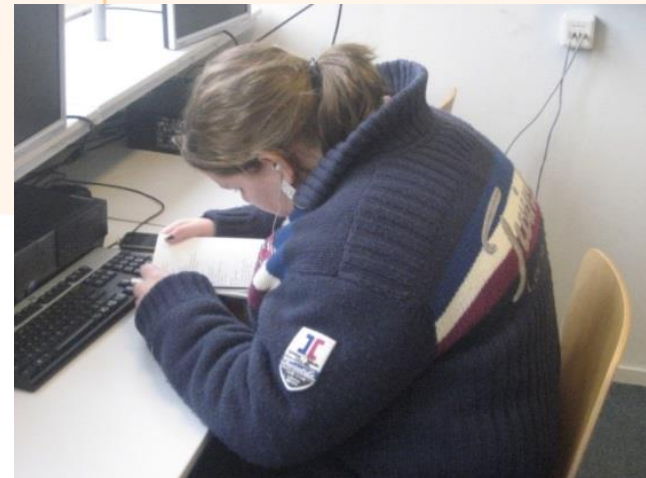
Vrij Lezen: het uitgangspunt

Verboden boeken te lezen die je niet leuk vindt.
Geen demotiverende opdrachten na het lezen.

Vrij Lezen bij START.Deltion: WAT?

- Start september 2011
- Twee keer per week lezen alle studenten en leraren tegelijkertijd een half uur
- Plezier in lezen staat voorop
- Een enthousiast team dat de meerwaarde ziet
- Steun mediacentrum en management

Video

Film door Deltion-studenten: <https://www.youtube.com/watch?v=gC3z5Ku-p7E>

Gemeten effecten op Deltion

Resultaten Vrij lezen (Techniek & Gebouwde Omgeving – metaal)

testgroep			controlegroep		
	leestoets september 2016	leestoets maart 2017		leestoets september 2016	leestoets maart 2017
Klas: WMV1A (niv. 2 en 3)	Niv. 2: 29 % op 2F Niv. 3: 60 % op 2F	Niv. 2: 45 % op 2F Niv. 3: 100% op 2F	KLAS: OMC1A (niv. 2)	17% op 2F	15% op 2F
Klas: OCA1A (niv.2)	17% op 2F	30% op 2F	KLAS: IME1A (niv. 2)	20% op 2F	21% op 2F

Huidige stand van zaken Deltion

Teams betrokken bij vrij lezen

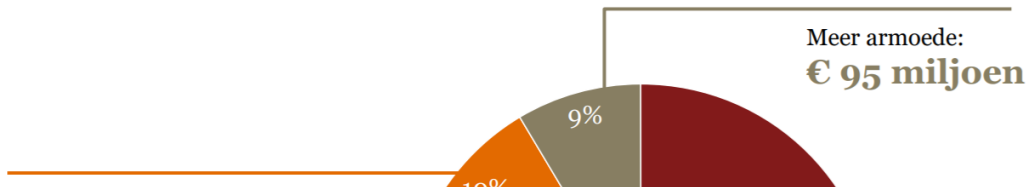
Vrij lezen: leraren aan het woord

- KLAAS TERPSTRA**
M&L EN ST. - MBO2 BREED
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- ANNEMIEK WERMINK**
W&G - VERPLEEGKUNDE
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- BEPPIE VAN GIESSEN**
E&O - FINANCIËLE BEROEPEN
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- INGRID JONGBLOED**
H,R&D - BAKKERIJ EN PATISSERIE
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- LAMMIE PRINS**
SOM&V - ORDE & VEILIGHEID
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- JANNIE GOLS**
DM&I - MEDIAVORMGEVER
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- SJILLI FRANKEN**
T&G - METAAL
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- ANNET TWIJNSTRA**
T&G ENGINEERING EN WERKVOORBEREIDING
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- IWALD HOVENGA**
M&L EN ST. - TRANSPORT EN LOGISTIEK
[BEKIJK DE VIDEO](#)
- MAARTEN TER HORST**
SOM&V - SPORT EN BEWEGEN
[BEKIJK DE VIDEO](#)

[Edwin van Nijen](#)

De bredere context: de strijd tegen laaggeletterdheid

Figuur 1: Maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid in Nederland per jaar, per categorie

De totale jaarlijkse kosten van laaggeletterdheid in Nederland zijn hoog. Om de kosten per laaggeletterde per jaar te berekenen, kunnen deze kosten worden verdeeld over het aantal laaggeletterden. Dit komt neer op circa €575 per jaar voor laaggeletterden tussen 16 en 65 jaar en circa € 138 per jaar voor laaggeletterden ouder dan 65 jaar.

Totale kosten laaggeletterdheid: €1,13 miljard per jaar

Wat doen we eraan

- Curatie: scholing voor laaggeletterden
- Preventie: ondersteuning en scholing van kinderen en ouders 0-16 jaar

Curatie: bereik

- Momenteel: 2,5 miljoen laaggeletterden
- Doel Tel Mee met Taal: 45.000 minder laaggeletterden in de periode 2016-2018
- In dit tempo duurt het 75 jaar voordat de hele groep van 2,5 miljoen laaggeletterden is bereikt (laat staan niveau 2F heeft gehaald).

Is curatie wel betaalbaar?

- Schatting scholingskosten ROC per laaggeletterde, bij twee jaar lang cursus, 3 uur per week: 3.000 euro.
- Alle laaggeletterden in Nederland op niveau 2F krijgen zou volgens deze schatting 2,5 miljoen x 3.000 = 7,5 miljard euro kosten.

Andere problemen bij curatie

- Laaggeletterden herkennen.
- Laageletterden toeleiden naar een traject.
- Het traject afronden op niveau 2F.

Stoppen met curatie?

- Zeker niet, ieder leven dat meer waarde krijgt is er een! Maar het is een gedeeltelijke oplossing voor de korte termijn.
- Preventie is de enige structurele oplossing voor de lange termijn.

Terug naar het MBO: een bijzondere positie

- Groot doelgroepbereik
- Groot aantal lesuren per week
- Geen afzonderlijke voorziening, maar deel van het reguliere onderwijssysteem
- Heel anders dan de curatieve trajecten. Feitelijk is dit een combinatie van
 - preventie (voorkomen dat studenten op langere termijn laaggeletterd worden)
 - en curatie (studenten van 16+ helpen 2F te bereiken)
- En: effectiviteit is aangetoond (Mol en Bus, 2011; van Steensel, 2015; gegevens Deltion)

Kortom

Leesbevordering op het MBO:

- helpt **studenten** om zich beter te ontwikkelen
- helpt de **schoolorganisatie** om de leerresultaten te verbeteren
- draagt bij aan een langetermijnoplossing voor laaggeletterdheid in de **samenleving**

Weet u dat Sardes
ook zalen verhuurt
voor bijeenkomsten
en vergaderingen?

Sardes

Postbus 2357
3500 GJ Utrecht
Lange Viestraat 371
3511 BK Utrecht
(030) 232 62 00
secretariaat@sardes.nl
www.sardes.nl
@SardesUtrecht
facebook.com/sardesBV